

Oorlogsbron van de Maand

ALGEMEEN

MAART 2017

De *Oorlogsbron van de Maand* is ontwikkeld om tussendoor of als start van een les uit te voeren. Het is een korte opdracht waarbij leerlingen en wellicht ook uzelf worden geïnspireerd om met (een onderdeel van de) geschiedenis aan het werk te gaan. Maar natuurlijk kunt u elk onderdeel altijd verlengen en uitbreiden. Daarbij kunt u gebruik maken van de aanvullende informatie bij deel 4 of kijkt u op een van de websites: www.kampamersfoort.nl - www.nmkampvught.nl - www.kampwesterbork.nl - www.indischherinneringscentrum.nl

Werkwijze

De *Oorlogsbron van de Maand* bestaat uit een leerlingenblad en een docentenblad. Het docentenblad bevat de antwoorden en korte achtergrondinformatie. In deel 4 vindt u een verdieping van het thema.

NB – *Geef bij de start van de opdracht zo weinig mogelijk toelichting. Geef pas meer informatie na het uitvoeren van de introductieopdracht. Laat de leerlingen eerst zelf kijken en (na)denken. Op sommige vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk.*

Extra verwerking

Naast deel 1 en 2 vindt u op het docentenblad een (creatieve) verwerkingsopdracht. Deze opdracht neemt meer tijd in beslag en is bedoeld als verdieping van het thema.

Kerdoel

De *Oorlogsbron van de Maand* voldoet aan *Kerdoel 40*:

De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.

Reactie

Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze *Oorlogsbron van de Maand*?
Laat het ons weten via educatie@indischherinneringscentrum.nl

www.kampwesterbork.nl

www.indischherinneringscentrum.nl

www.kampamersfoort.nl

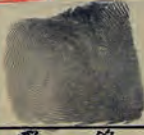

www.nmkampvught.nl

Oorlogsbron van de Maand

LEERLINGENBLAD

MAART 2017

登録番號 (A) 993	外国人居住登録宣誓證明書 19245	
姓名(年令) (B) Maria - Elisabeth 18	Dusseldorp	
現住所 (C) Jubing 7 Boulevard # Pasaribara 2/404		
(1) 國籍 (2) 出生地 (3) 出身地 (D) (1) Blanda (2) Amsterdam (3) Amsterdam (N. Holland)		
職業 (E) hidabda		
在留年數 (F) 12 tahun		
(1) 配偶者有無 (G) (2) 家族數(未登録)	(1) hidab. (2) —	
昭和 年 月 日 大日本軍ニ對スル誠意ノ宣誓ヲナシ 登録ヲナシタルコトヲ證明ス		登録料 Oepati moudaftarkan f 10 -

Keterangan: (A) nomor; (B) nama dan oemoer; (C) alamat sekarang; (D) (1) bangsa, (2) tempat lahir, (3) tempat asal; (E) pekerjaan; (F) berapa tahun tinggal di negeri ini; (G) (1) berkawin atawa tidak, (2) banjaknja keloearga (jang beloem didaftarkan).

INTRODUCTIE

- 1 Bekijk deze identiteitskaart en schrijf de eerste 5 woorden op die bij je opkomen.
- 2 Waar denk je dat deze identiteitskaart over gaat? Leg je antwoord uit.
- 3 Wat zou je er meer over willen weten? Schrijf 3 vragen op.

KIJK EN DENKVRAGEN

Bekijk het document en beantwoord de volgende vragen:

- a Bekijk deze identiteitskaart. Welke woorden herken je?
- b Hoeveel talen staan er op de identiteitskaart? Kun je bedenken welke talen dat zijn? Welke taal mis je? Welke taal is het belangrijkste? Waarom denk je dat?
- c Waaraan kun je zien dat dit een officieel document is?
- d Wat kun je vertellen over de persoon van wie deze identiteitskaart is? Aanwijzing: *Blanda* betekent Nederlander.
- e Waarom zou deze identiteitskaart zijn gemaakt?

Oorlogsbron van de Maand

DOCENTENBLAD

MAART 2017

DEEL 1

INTRODUCTIE

- 1 Bekijk deze identiteitskaart en schrijf de eerste 5 woorden op die bij je opkomen.
- 2 Waar denk je dat deze identiteitskaart over gaat? Leg je antwoord uit.
- 3 Wat zou je er meer over willen weten? Schrijf 3 vragen op.

Bespreek

Bespreek de antwoorden. Inventariseer wat de leerlingen willen weten.

Informatie

Dit is de identiteitskaart van de in Amsterdam geboren Maria Elisabeth Dusseldorp. Tijdens de Tweede Wereldoorlog woont zij in Nederlands-Indië, dat bezet wordt door Japan. De talen op de kaart zijn Japans en Indonesisch. De Nederlandse taal was verboden tijdens de Japanse bezetting.

DEEL 2

KIJK EN DENKVragen

- a Bekijk deze identiteitskaart. Welke woorden herken je?
Mogelijke antwoorden – Maria Elisabeth Dusseldorp, Amsterdam, Juliana Boulevard 551, Apakstr. 25, Soerabaja, N. Holland.
- b Hoeveel talen staan er op de identiteitskaart? Kun je bedenken welke talen dat zijn? Welke taal mis je? Welke taal is het belangrijkste? Waarom denk je dat?
Antwoord – Er staan twee talen op: Japans en Indonesisch. De Nederlandse taal ontbreekt (uitzondering: f-teken 'florijn' voor de lokale muntsoort gulden). Het Nederlands was verboden tijdens de Japanse bezetting. De Japanse taal lijkt het belangrijkste.
- c Waaraan kun je zien dat dit een officieel document is? Leg uit.
Antwoord – stempel, pasfoto, vingerafdruk.
- d Wat kun je vertellen over de persoon van wie deze identiteitskaart is?
Mogelijke antwoorden – Het is niet eenvoudig te ontcijferen, maar het is een identiteitskaart van een Nederlandse vrouw, genaamd Maria Elisabeth Dusseldorp. Haar adres is Apakstr. 25 in Soerabaja (een ander adres is doorgestreept). Ze is geboren in Amsterdam.
- e Waarom zou deze identiteitskaart zijn gemaakt?
Antwoord – De Japanse bezetter wilde de Nederlanders en andere Europeanen in Nederlands-Indië van de Aziatische bevolking scheiden. In 1942 moesten zij zich registreren. Op basis van herkomst werd bepaald of iemand in een interneringskamp gevangen werd gezet.

EXTRA (CREATIEVE) VERWERKING

a Ontcijfer de identiteitskaart.

Verdeel de leerlingen in tweetallen. Laat de leerlingen de rechthoekjes uitknippen en plaatsen op de goede plek op de identiteitskaart.

b Bespreking (in tweetallen en/of klassikaal): Stel dat jouw eigen identiteitskaart wordt ingevuld. Wat vind je belangrijk dat er op komt te staan en wat niet? Leg uit waarom.

<i>Tahoen</i> = jaar	Adres en woonplaats (C)	 <i>f</i> = valutateken 'gulden'	Geboorteplaats (D2)
Achternaam en voornamen (B)	<i>Tidak</i> = niet	Herkomst (D1)	Hoe lang woonachtig in Nederlands-Indië (F)
 Kampnummer (A)	Beroep (E)	Plaats van herkomst (D3)	Persoonsnummer (A)
Gehuwd (G1)	 <i>Tjap Djempol</i>	<i>Blanda</i> = Nederlander	

登録番號 (A) 993	外國人居住登録宣誓證明書 19245-	
姓名(年令) (B)	Dusseldorp. Maria - Elisabeth. 19	
現住所 (C)	Dusseldorp. Fubwingg 7 Boulevard #1 Jember. 15 R/4049 Jember.	
(1) 國籍 (2) 出生地 (D)	(1) Belanda (2) Amsterdam	
(3) 出身地 (E)	(3) Amsterdam (A. Holland)	
職業 (F)	Tidak ada	
在留年數 (G)	12 tahun	
(1) 配偶者有無 (H)	(1) tidak	
(2) 家族數 (未登録) (I)	(2) —	
昭和 年 月 日 大日本軍ニ對スル誠意ノ宣誓ヲナシ外國人居住 登録ヲシタルコトヲ證明ス 大日本軍ニ對スル誠意ノ宣誓ヲナシ外國人居住 登録ヲシタルコトヲ證明ス		
寫真 		指紋
(Tjap Djempol)		登録料 Oepah mendaftarkan f 100-

Keterangan: (A) nomor; (B) nama dan oemoer; (C) alamat sekarang; (D) (1) bangsa, (2) tempat lahir, (3) tempat asal; (E) pekerdjaan; (F) berapa taheen tinggal di negri ini; (G) (1) berkawin atawa tidak, (2) banjaknja keloearga (jang beloem didaftarkan).

AANVULLENDE INFORMATIE

De bron

Dit is de identiteitskaart van Maria Elisabeth Dusseldorp (B). Zij is in Amsterdam geboren (D2) en vanuit deze stad als jong meisje naar Nederlands-Indië vertrokken (D3).

Indertijd gingen veel Nederlanders naar de kolonie voor werk, een huwelijk of met hun ouders mee. Maria is 18 jaar als de oorlog uitbreekt (B). Ze woont dan al 12 jaar in Nederlands-Indië (F).

Op de identiteitskaart staat als adres Apakstraat 45 in Soerabaja (C). Op de kaart staat dat ze Nederlander (Hollander) is (D1: Blanda). Er staat dat ze geen beroep heeft (E).

Op dat moment is ze niet getrouwd (G). Maria moest 80 Nederlandse gulden betalen (ca. € 40). Mannen betaalden 150 gulden. Er was nog geen ander geld in omloop.

Op de kaart is ook Maria's duimafdruk te zien. Linksboven is haar persoonsnummer geschreven 993 (A). Tijdens de oorlog wordt Maria gevangen gezet in een Japans interneringskamp.

In de rechterhoek staat haar kampnummer 19245 (A). Dit nummer moest ze ook op haar kleding dragen.

Japanse bezetting

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Nederlands-Indië door Japan bezet. In 2017 is het precies 75 jaar geleden dat op 8 maart 1942 het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger zich overgaf aan Japan. Er kwam toen een einde aan 350 jaar Nederlandse overheersing van de Indonesische archipel.

Verbod

Japan voerde oorlog met de kreet 'Azië voor de Aziaten!'. Op deze manier probeerde Japan steun te krijgen van de andere Aziatische volkeren. De Japanners beloofden Indonesië onafhankelijkheid. Alle Nederlandse invloeden werden uit de samenleving verwijderd: zo werd de Nederlandse taal, pers en radio verboden, sloten de Nederlandstalige scholen en werden straat- en plaatsnamen veranderd. Indonesisch* werd de officiële taal en Indonesiërs kregen een aandeel in het bestuur. Tegelijkertijd werd de Indonesische samenleving 'Japans' gemaakt. Zo werd bijvoorbeeld de Japanse jaartelling ingevoerd. Maria's identiteitskaart bestaat daarom uit twee talen: Japans en Indonesisch.

* *Officieel Maleis, de voorloper van de huidige Indonesische taal.*

Registratie

Vanaf april 1942 moesten alle Nederlanders boven de 17 jaar op Java zich verplicht registreren. Op basis van het aantal (voor)ouders werd gekeken hoeveel Indonesisch bloed iemand in zich had en wel of niet geïnterneerd zou worden. De Japanse bezetters maakten onderscheid tussen 'volbloed' Nederlanders (*Blanda*), Indo-Europeanen van gemengde Europese, vaak Nederlandse, en Indonesische afkomst (*Blanda-Indo*) en Indonesiërs. Op andere plekken werd er ook anders gecategoriseerd. Het officieel onderscheiden van mensen op basis van etniciteit was niet nieuw. Dat werd ook tijdens de Nederlandse overheersing van Indonesië gedaan.

TIP – *Kijk op de website voor andere identiteitskaarten.*

Dwangarbeid en kampen

De Japanse bezetting zorgden voor een ommekeer in de vooroorlogse sociale verhoudingen tussen de Nederlanders, Indonesiërs, Indo-Europeanen en andere groepen in de samenleving. Na de registratie werden Nederlanders geïnterneerd in kampen. Mannen en jongens werden gedwongen tot zware arbeid. Zo werkten duizenden mannen aan de aanleg van de spoorweg op de grens van Birma (Myanmar) en Siam (Thailand).

De niet-geïnterneerde Nederlanders waren voor een groot deel Indo-Europeanen. De Japanse bezetter wilde dat deze groep zo veel mogelijk integreerde in de Indonesische bevolking. Voor hen golden dezelfde maatregelen en onzekerheden als voor veel Indonesiërs. De levensomstandigheden waren niet veel beter dan die in de kampen.

Aanvankelijk verwelkomden veel Indonesiërs de Japanners als bevrijders. Als er echter voedseltekort en hongersnood ontstaat, veranderde de houding ten opzichte van de Japanners. Ook dwong de Japanse bezetter honderdduizenden Indonesiërs om voor hen te werken aan de aanleg van wegen, vliegvelden en spoorlijnen, waaronder ook de Birma-Siam spoorlijn. Miljoenen mensen stierven tijdens de Tweede Wereldoorlog in Azië door honger, ziekten, geweld en ontberingen.

Naar het Indisch Herinneringscentrum?!

Het originele document is te bekijken bij het Indisch Herinneringscentrum. U bent daar van harte welkom. *Meer informatie hierover kunt u vinden op* www.indischherinneringscentrum.nl

Bronvermelding

Heeft u vragen of opmerkingen naar aanleiding van deze *Oorlogsbron van de Maand*?

Laat het ons weten via educatie@indischherinneringscentrum.nl